

ЛЕКСИЧНО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОГО ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДРУГОГО МОДУЛЯ ІЗ СФЕРИ АВТОМАТИКИ

Якушко К.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Актуальність дослідження – у описі практики мовознавчих стадій, залучених у навчальний процес. Мета дослідження – проаналізувати лексично-структурні особливості текстів другого модуля під час вивчення англійської майбутніми автоматниками. Висновки дослідження – лексично-структурні особливості доцільно визначати після перекладу найхарактерніших структур, виділення ключових змістових моментів у вигляді плану та вирізнення восьми груп, серед яких термінологічні структури з уточненням *of*, *and*, *in*, *with*, трьох-чотирьохскладові віддієслівні термінологічні сполуки є найчастіше вживаними, а дієприкметниково-іменникові двоскладові та комплексні чотирьохваріативні атрибутивно-номінативні – найменш. Помірно вживаються дво-, трьох-, чотирьохваріативні атрибутивно-номінативні, дво-трьохскладові процедурально номінативні та двоскладові іменниково-номінативні сполуки. Перспектива – паралельна характеристика іншого блоку текстів для порівняння висновків.

Ключові слова: лексично-структурні особливості, іншомовний текст, майбутні автоматники, термінологічні структури, мовознавчі студії.

Постановка проблеми. На даний час актуалізується проблема пошуку «стратегій перекладу англійської науково-технічної термінології» ([10, с. 44]), активізації мовознавчого інтересу студентів у контексті пошуку «ефективних форм і способів вивчення іноземної мови в немовному вузі на технічному факультеті» ([6, с. 84]) через визначення «специфічних рис перекладу технічної літератури» ([2, с. 42]), «особливостей лексичного складу термінологічних сполук» ([6, с. 154]), пошук «лексичних та термінологічних особливостей перекладу науково-технічної літератури» ([5, с. 158]), оскільки оперування терміносистемами технічних текстів є важливою засадою «формуванні іншомовної культури спілкування майбутнього агроінженера» ([9, с. 86]).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як слушно зазначає Л. Томіленко, «численні термінознавчі дослідження переконливо довели, що фахова лексика відіграє важливу роль у розвитку науки й техніки та здатна певною мірою визначати напрям для подальшого розроблення їхніх теоретичних положень».

Як основний засіб вираження, зберігання й передавання спеціальних науково-технічних понять термінологія забезпечує формулювання проблем і наступність наукових знань. Будь-яка галузь науки й техніки розвивається, спираючись на визначену й зафіксовану в термінах систему понять» [7, с. 6]. Дотичним для даного аспекту є врахування особливостей іншомовної тестової діяльності людини відповідно до вчень Г. Кіш-Вайди та В. Леган. Порушені питання розглядалися такими вченими як О. Пономаренко, Л. Березова, А. Поліщук, Н. Яременко та ін. у контексті загального пропагування значення мовознавчих студій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Обмежена кількість опису лексично-структурні особливості текстів другого модуля під час вивчення англійської майбутніми автоматниками на практиці.

Мета статті. Метою статті є аналіз лексично-структурних особливостей іншомовного тексто-

го матеріалу другого модуля під час вивчення англійської майбутніми автоматниками на практиці.

Виклад основного матеріалу. Безперечно, «рівень розвитку іншомовної текстової діяльності людини доцільно оцінювати за таким комплексом показників: повнота і логічність відтворення текстового матеріалу при довільному запам'ятовуванні; адекватність, повнота і надлишковість відтворення текстового матеріалу з установкою на стисле відтворення; динаміка показників відстроченого відтворення текстової інформації порівняно з безпосереднім відтворенням; здатність людини до відновлення логічної структури деформованого тексту; рівень розвитку уміння складати план тексту; рівень розвитку уміння створювати тексти різних типів; здатність коментувати текст [4, с. 2]». Для вирішення поставлених завдань, насамперед, важливий попередній активний термінологічний аналіз такого іншомовного тексту, наприклад, із сфери автоматки, який запланований до вивчення у другому модулі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням у Національному університеті біоресурсів і природокористування України [1] та [3]. Структурний аналіз поданого іншомовного текстового матеріалу передбачав, насамперед, переклад базових термінологічних структур на кшталт «related with ventilation mode (*пов'язаний з режимом вентиляції*)» та виділення ключових моментів змісту для укладення наступного плану:

1. The systems of agricultural products processing.
2. A mathematical modelling.
3. Software MATLAB simulation.
4. Process control system in the greenhouse.
5. The evolution of control systems of electrotechnical complex.
6. Database model.

Окрім цього, був здійснений структурний розподіл термінологічних кліше:

1. Термінологічні структури з уточненням *of*, *and*, *in*, *with* у сімнадцятьох різновидах: *accordance of the models* – відповідність моделей; *conditions of object dynamic properties*

changing – умови зміни властивостей об'єкта у русі; *conditions of uncertainty* – умови невизначеності; *development of the entire system* – розробка комплексної системи; *development of mathematic task specification* – розробка специфікації математичного завдання; *large number of subsystems* – значна кількість підсистем; *preparation of raw materials* – підготовка сировини; *selection of target products* – підбір цільової продукції; *sequence of operations* – узгодження дій (операцій); *set of processes, devices and automatic phase control systems* – ряд процесів, пристроїв та систем автоматичного регулювання фази; *verification of the model adequacy* – перевірка відповідності моделі; *complex and rigid connections* – складні та жорсткі з'єднання; *input and control variables* – вхідні та остаточні (підконтрольні) змінні; *inputs and outputs* – вхідні та вихідні данні; *local stabilization and regulation system* – система стабілізації та регулювання конкретного об'єкта; *subordination in a hierarchical structure* – підпорядкування в ієрархічній структурі; *related with ventilation mode* – пов'язаний з режимом вентиляції.

2. Дво-трьохскладові атрибутивно-номінативні термінологічні сполуки у трьох різновидах: *agricultural products* – сільськогосподарська продукція; *deterministic system* – описова система, *unique functional dependence* – особлива функційна залежність.

3. Комплексні чотирьохваріативні атрибутивно-номінативні сполуки у двох різновидах: *automatic control technology system* – система технологій автоматичного управління; *automatic production control system* – система управління автоматичним виробництвом.

4. Дієприкметниково-іменникові двоскладові сполуки у двох різновидах: *actuating mechanism* запусковий (виконавчий механізм); *tailored time delay* – індивідуальна затримка часу.

5. Дво-трьохскладові процедурально-номінативні двоскладові сполуки у чотирьох різновидах: *corresponding hardware design* – проектування відповідних зовнішніх налаштувань (апаратури); *processing industry* – переробна промисловість; *production processing* – виробнича обробка (переробка), *forecasting perturbations* – прогнозування збурення.

6. Абревіатурні термінологічні утворення у дев'яти різновидах: *CB (control block)* – блок управління; *CO (control object criteria of efficiency)* – критерії ККД підконтрольного об'єкта;

DMS (decision making subsystem description) – опис системи прийняття рішень; *DMB (decision making block)* – блок прийняття рішень; *FB (filtration block for solar radiation intensity)* – блок фільтрування інтенсивності сонячного випромінювання; *LACD (local automated control device)* – автоматичний пристрій управління конкретним об'єктом; *LCS (local control system)* – система управління конкретним об'єктом; *NNPTSB (neural network predictions for time series)* – прогнози нейронної мережі для часових рядів. *OB (GA) (optimization block with genetic algorithm outlet of the system)* – блок оптимізації з виходом генетичного алгоритму системи.

7. Трьох-чотирьохскладові віддієслівні термінологічні сполуки у шести різновидах: *to collect and to process the information* – підбирати та обробляти інформацію; *to conclude optimal database table* – укласти таблицю оптимальної бази даних; *to ensure external influences* – забезпечити зовнішні впливи; *to predict energy consumption* – передбачити споживання енергії; *to require expenses research* – вимагати затратного дослідження; *to implement greenhouse humidity measurement* – реалізувати вимірювання.

8. Іменниково-номінативні сполуки у чотирьох різновидах: *variation calculus* – зміна обчислення; *supply issues* – питання постачання; *database models* – моделі бази даних; *validity software* – програмне забезпечення валідності.

Висновки і пропозиції. Отже, для роботи з текстовим матеріалом другого модуля попередній переклад найхарактерніших структур, виділення ключових змістових моментів у виглядів плану та вирішення лексично-структурних особливостей надав підставу для виділення восьми груп вжитих термінологічних кліше, серед яких термінологічні структури з уточненням *of, and, in, with*, абревіатурні термінологічні утворення та трьох-чотирьохскладові віддієслівні термінологічні сполуки є найчастіше вживаними, а дієприкметниково-іменникові двоскладові та комплексні чотирьохваріативні атрибутивно-номінативні сполуки є найменш вживаними. При цьому такі розряди як дво-трьохскладові атрибутивно-номінативні сполуки, чотирьохваріативні атрибутивно-номінативні сполуки, дво-трьохскладові процедурально-номінативні двоскладові сполуки, іменниково-номінативні сполуки). З даного переліку як займають проміжне становище. Перспективою аналізу є паралельна характеристика іншомовного текстового матеріалу для порівняння висновків.

Список літератури:

1. Автоматика – 2017: XXIV Міжнародна конференція з автоматичного управління, м. Київ, Україна, 13-15 вересня 2017 року: тези конференції. – К., 2017. – 267 с.
2. Березова Л.В. Специфічні риси перекладу технічної літератури / Л.В. Березова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки, Scientific Herald of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences. – Вип. 276. – 2017. – С. 42-47.
3. Інтенсифікація та моделювання технологічних об'єктів: навч. посіб. / В. Лисенко, Є. Чернишенко, В. Решетюк, В. Мірошник, Н. Заєць, І. Цигульов. – К.: АграрМедіаГруп, 2016. – 476 с.
4. Кіш-Вайда Г.М. Особливості іншомовної текстової діяльності людини / Г.М. Кіш-Вайда, В.П. Леган [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16035/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%86%D0%9D%D0%A8%D0%9E%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A2%D0%95%D0%9A%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%87%20%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9B%D0%AE%D0%94%D0%98%D0%9D%D0%98.pdf>.

5. Поліщук А.В. Лексичні та термінологічні особливості перекладу науково-технічної літератури / А.В. Поліщук // Комунікативний дискурс: наукова рецепція та стилістика перекладу : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 15-16 березня 2018 р. – К.: «Міленіум», 2018. – С. 158-160.
6. Пономаренко О. Ефективні форми і способи вивчення іноземної мови в немовному вузі на технічному факультеті як запорука підготовки кваліфікованих спеціалістів / О. Пономаренко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Т. 2. – № 64. – С. 84-87.
7. Томіленко Л.М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикології української літературної мови: [монографія]. – Л.М. Томіленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. – 160 с.
8. Якушко К.Г. Особливості лексичного складу та частотності вживання англійських термінологічних сполук з морфемою *aut* / К.Г. Якушко // Молодий вчений. – Вип. 7(59) липень. – 2018. – С. 154-157.
9. Якушко К.Г. Роль терміносистеми тексту «Vehicle Parts» у формуванні іншомовної культури спілкування майбутнього агроінженера / К.Г. Якушко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки, Scientific Herald of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences. – Вип. 276. – 2017. – С. 86-94.
10. Яременко Н.В. Стратегії перекладу англійської науково-технічної термінології українською / Н.В. Яременко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки, Scientific Herald of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences. – Вип. 272. – 2017. – С. 44-52.

Якушко Е.Г.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

ЛЕКСИКО-СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИНОЯЗЫЧНОГО ТЕКСТОВОГО МАТЕРИАЛА ВТОРОГО МОДУЛЯ ИЗ СФЕРЫ АВТОМАТИКИ

Аннотация

Актуальность исследования – в описании практики языковедческих студий, соотносенных с учебным процессом. Цель исследования – проанализировать лексические и структурные особенности текстов второго модуля во время изучения английского будущими автоматчиками. Выводы исследования – лексически структурные особенности целесообразно определять после перевода характерных структур, выделение ключевых содержательных моментов в виде плана и комплектации восьми групп, среди которых терминологические структуры с уточнением *of*, *and*, *in*, *with*, трех- четырехкомпонентные отглагольные терминологические соединения являются чаще всего применяемыми, а причастным-существительному двусложные и комплексные четырехкомпонентные атрибутивно-номинативные – наименее. Умеренно используются двух-, трех-, четырехкомпонентные атрибутивно-номинативные, двух-, трёхкомпонентные процедуральные номинативные и двусложные именительных-номинативные соединения. Перспектива исследования – параллельная характеристика иного блока текстов для сравнения выводов.

Ключевые слова: лексически структурные особенности, иноязычный текст, будущие автоматчики, терминологические структуры, языковедческие студии.

Yakushko K.H.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

LEXICAL STRUCTURAL FEATURES OF THE SECOND MODULE FOREIGN LANGUAGE TEXT IN THE SPHERE OF AUTOMATION

Summary

The relevance of paper is to describe the practice of the linguistic stages being involved into the educational process. The purpose of the study is to analyze the lexical-structural peculiarities of the second module texts during the English study by future specialists in automation. Conclusions of the paper – lexical-structural features should be determined after the translation of the most distinguished structures, the allocation of key content points in the form of a plan and the selection of eight groups among which terminological structures with refinement *of*, *and*, *in*, *with*, three-four compound verbal terminology compounds are most commonly used, and the two-component pronoun-pronoun-nominal and complex four-valued attributive-nominative ones are the least. Two-, three-, four variant attributive-nominative, two-three-component procedural nominative and two-component nominative-nominative compounds are moderately used. Perspective is in a parallel characteristics of another block of texts to compare the conclusions.

Keywords: lexical-structural features, foreign language text, future machine gunners, terminology structures, linguistic research.